

SISUKORD

SISUKORD	2
1. SISSEJUHATUS	3
2. ABIELU TEOLOOGILISED ALUSED	12
2.1 Mis on abielu	12
2.2 Abielu kujunemine ja eesmärk	17
2.3 Levinud kitsaskohad abielus	22
2.5 Ekskurss: Kaasaegne arusaam kihlumisest	24
2.4 Kokkuvõte	25
3. PÕHIOOSA	26
3.1 Ülesehitus	26
3.2 Protsessi kirjeldus	28
3.3 Töövihik "Valmistudes abieluks"	29
4. KOKKUVÕTE	31
KASUTATUD KIRJANDUS	33
SUMMARY	35

1. SISSEJUHATUS

1.1. Taustsüsteem: arusaam abielust Eestis

Eestis sõlmitakse abielu täisealise mehe ja naise vahel. 15-17-aastane alaealine võib abielluda juhul, kui kohus on tema teovõimet abiellumiseks laiendanud¹. Milline positsioon on siis abielul meie riigis ning on see kasvav või kahanev? Järgnev tabel näitab abiellumiste ja lahutuste arvu muutumist viimase 10 aasta jooksul.

	Abielud	Lahutused	Abielusid 1000 elaniku kohta	Lahutusi 1000 elaniku kohta
2006	6 954	3 811	5,16	2,83
2007	7 022	3 809	5,24	2,84
2008	6 127	3 501	4,58	2,62
2009	5 362	3 189	4,02	2,39
2010	5 066	2 989	3,80	2,24
2011	5 499	3 099	4,14	2,33
2012	5 888	3 142	4,45	2,38
2013	5 630	3 343	4,27	2,54
2014	6 220	3 218	4,73	2,45
2015	6 815	3 382	5,18	2,57

Tabel 1: Abielud ja lahutused Eestis (2016 mai seisuga)²

90 aastaga on Eestis sõlmitud abielude arv vähenenud kolmandiku võrra - kui 1923. aastal sõlmiti 9052 abielu, siis 2014. aastal 6220³. Kindlasti on tegu mitmete muutuste ühistoimega ning pole olemas ainult ühte põhjust sellele, miks on abielude osakaal ühiskonnas 90 aastaga

¹Perekonnaseadus, 1.ptk, §1, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603>

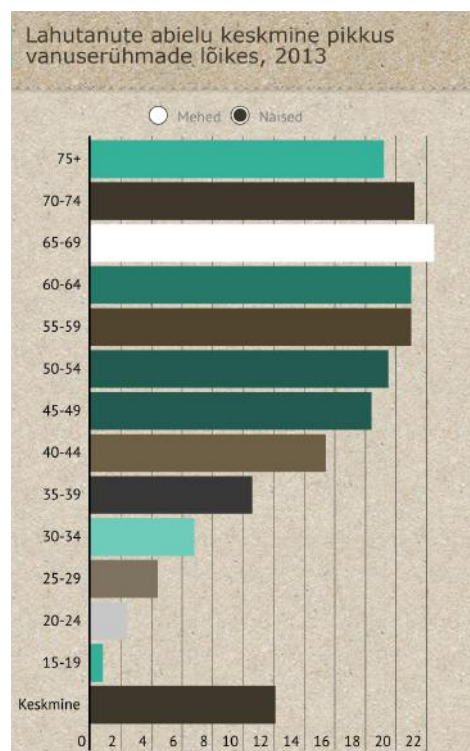
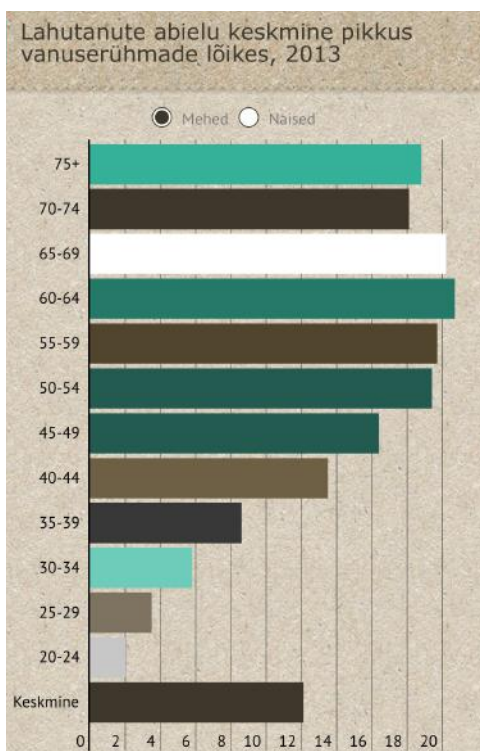
² Eesti Statistikaamet, <https://www.stat.ee/34272>

³ Eesti Statistikaamet, Noppeid ajaloost: abielude sõlmimine <https://statistikaamet.wordpress.com/2016/03/16/noppeid-ajaloost-abelude-solmimine/>

nõnda palju vähenenud. Samas viimaste aastate jooksul võib pigem näha just väikest tõusu abiellumiste arvus.

Lisaks abiellumistele tasub vaadata ka lahutuste arvu meie ühiskonnas. Numbrid statistikaameti andmebaasis näitavad, et lahutuse hetkel on abielu kestnud keskmiselt 12 aastat. Näiteks 2013. aastal lahutati Eestis 3382 abielu, millest:

- Alla aasta kestnud abielusid lahutati 81
- üle 20 aasta kestnud abielusid lahutati 919
- 15-19 aastat kestnud abielusid lahutati 270
- 10 kuni 14 aastat kestnud abielusid 463

Tabel 2: meeste ja naiste abielude keskmine pikkus lahutamise hetkel⁴

Kui vaadata lahutanute abielu keskmist pikkust vanuserühmade lõikes, ilmneb, et 25-29-aastased mehed on lahutuse hetkeks olnud abielus 3,8 aastat, sama vanad naised aga 4,1 aastat. Kahtlemata on lahutuste koguarv võrreldes abieludega Eestis väga suur. Suurusjärgus 50% sõlmitud abieludest lahutatakse. Püsisuhete hulk, mis lagunevad peale teatud kooselatud

⁴ Kiretu statistika: Eestis kestab keskmine abielu 12 aastat, Delfi.ee, <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/kiretu-statistika-eestis-kestab-abielu-keskmiselt-12-aastat?id=71272279>

aega, on muidugi veel omakorda palju kõrgem, sest paraku enamuse püsisuhteid ju ametliku abieluni ei jõuagi.⁵

Lahutuste kõrge arv on kahtlemata probleem, mida tasub adresseerida. Kahtlemata aitaks abieluks paremini ettevalmistamine vältida paljudel juhtudel abielu hilisemat purunemist. Enamuse abielupaare, eriti mittekristlikust taustast tulevad noored, astuvad ju abiellu ilma mingisuguse nõustamiseta. Tugevast koguduslikust taustast tulevate noorte puhul on vähemalt probleemist teadlikus suurem ning paljud pastorid oma praktikas nõuavad enne abielu sõlmimist kihlpaarilt teatud abielueelse nõustamise protsessi läbimist.

2002. aastast alates on vastava eksami läbinud vaimulikel õigus sõlmida Eesti Vabariigis kehtivaid abielusid. Läbi aastate on laulatuste arv ja vaimulike sõlmitavate abielude protsent pidevalt kasvanud.

Uus reaalsus tõi vaimulikeni uue sihtgrupi abiellujaid, kes muidu kirikusse ei jõudnud. Selle peamiseks põhjusteks võib pidada eelkõige järgmist:

- vaimulike õigus abielusid sõlmida pole geograafiliselt piiritletud,
- kaob ära vajadus perekonnaseisuametis läbiviidava ametliku registreerimisteremoonia järele.

Seega osutuvad võimalikuks laulatustalitused mitte ainult mõne suure kirikuhoone võlvide all vaid näiteks ka esivanemate talus õunapuuaias või Kakerdaja raba vaatlustornis.

Aasta	Kokku abielusid sõlmitud	Sh vaimulike sõlmitud abielud	Vaimulike sõlmitud abielude %
2001	5643	12	0,21%
2002	5864	467	7,96%
2003	5705	407	7,13%
2004	6019	447	7,43%
2005	6141	440	7,16%
2006	6972	499	7,16%

⁵ 2011. aastal elas 15-aastasest ja vanemast elanikkonnast 34,5% koos seadusliku abikaasaga ja 15,6% oli vabaabielus, REL 2011, http://www.stat.ee/65349&parent_id=32784

2007	7057	579	8,20%
2008	6175	617	9,99%
2009	5409	456	8,43%
2010	5097	451	8,85%
2011	5543	432	7,79%
2012	5970	480	8,04%
2013	5789	488	8,43%
2014	6116	538	8,80%
2015	6429	577	8,97%

Tabel 3: Vaimulike sõlmitud abielude statistika (alates 2001)⁶

Uued võimalused tõid kaasa muidugi ka teatud pingeväljad, sest tihti puudus abielluastujatel igasugune kristlik taust. Vaimulikul on muidugi alati õigus keelduda abielu sõlmimisest, kui abielluja ei vasta kirikus, koguduses või koguduste liidus kehtiva usutunnistuse järgsetele abielu sõlmimise tingimustele⁷. Olles vestelnud teiste pastorite ning kirikuõpetajatega, kes samuti sõlmivad ametlikke abielusid, võib tihti nende kogemusest läbi kumamas näha tõdemust, et sageli on abiellujad valmis väliselt kohanduma kristlike normidega (näiteks luteriusu puhul läbides leeri ja saama ristitud), kuid nende sisemised väärtushinnangud jäävad endiseks. Ka minu enda praktikast tulenev kogemus näitab, et on olemas selliseid abiellujaid, kes varmalt on valmis tegema mida iganes neilt nõutakse (väline kohandumine ilma sisemise muutuseta). Samas on selgelt ka selliseid kihlapaare, kes jäävad endale kindlaks ning ütlevad, et lihtsalt väliselt mingite kristlike vormide järgi kohandumine abiellumise eesmärgil on nende tegelikke väärtushinnanguid arvestades liialt silmakirjalik ning nad loobuvad kristlikust laulatusest.

Mis puudutab abielueelset nõustamist EEKBL kogudustes, siis üldiselt on vähemalt suuremates ja tugevamate kogudustes lähtutud ootusest ning eeldusest, et kihlapaar peab läbima teatud vormis abielueelse nõustamise. Nõustamise läbiviijaks on tavaliselt kas pastor, kes hiljem viib läbi laulatuse, või siis mõni abielupaar, kes võtab kanda mentori rolli. Nõustamisel on kasutusel on väga erinevaid materjalid. Eelkõige on tegu pastorite isikliku

⁶ Andmed pärinevad Siseministeeriumi usuaegade osakonnast

⁷ Perekonnaseadus, 3.ptk, §15, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603>

praktika käigus väljakujunenud materjalidega. Osad kogudused kasutavad Kodutingimustes Läbiviidav Nõustamine materjale, mille maaletoojateks ja levitajateks on olnud Alongside Ministries⁸.

Mittekristlikud kihlapaarid on palju keerulisemas seisus, kui nad sooviksid enne abiellumist kellegi abi ja suunamist tugeva suhte kujunemisel. Vähemalt mina pole teadlik, et Eestis keegi sellist teenust pakuks. Nõnda on mittekristlikust taustast tulevad noored sunnitud iseseisvalt leidma ning läbi töötama mingeid materjale.

1.2 Teema valik lähtuvalt isiklikust kogemusest

Igal aastal puutun kokku paljude noorpaaridega, kes pöörduvad minu poole sooviga astuda abiellu. Suures plaanis võib näha abielluastujate hulgas eristumas kahte tüüpprofiili:

- 1) Esimese grupi moodustavad kristlikud noored, tavaliselt vanuses 22-25. Nad tunnistavad kristlikku usutunnistust ning praktiseerivad seda suuremal või vähemal määral mõnes evangeelses vabakoguduses. Neil on olemas kristlikud sõbrad ning võimalikud mentorid kogoduslikus suhtevõrgustikust, kes on vajadusel valmis ja võimelised viima läbi abielueelset nõustamist. Tavaliselt on sellised kristliku taustaga abielluastujad olnud suhtes 1-2 aastat ning seega tunnevad nad teineteist suhteliselt vähe. Üldiselt pole nad veel koos elama hakanud, mis aga tingimata ei tähenda, et nad pole seksuaalselt aktiivsed oma suhtes. Peamiseks abiellumise ajendiks on sellistel noortel eelkõige nende usust (ja/või usukogukonnast) tulenev arusaam, et ühisele kooselule peaks eelnema ametlik abiellu astumine ühiskonna ning Jumala silmis.

Oluline on siinkohal tuua välja see, et esimese grupi noorte jaoks on abiellumine loomulik samm ja üldjuhul ka eeldus ühisele kooselule. Samas pole sellisest taustast tulevad noored tavaliselt jõudnud teha väga palju sisulist tööd oma suhte kallal. Abielueelne nõustamine oma tavapärasel tähendusväljas hõlmab eelkõige just kujunemisjärgus oleva püsisuhte toetamist ning suunamist. Seega on just sellesse gruppi kuuluvatel noortel vajadus sellise nõustamise järele suur.

---

⁸ www.edminsters.com

- 2) Teise grupi moodustavad mitte-kristliku taustaga noored, tavaliselt vanuses 26-35. Enamus neist ei oma mingit kokkupuudet kristliku usu ja kirikuga ning minuni jõuavad nad läbi oma sõprade ning pulmakorraldajate soovitude. Mõned neist on lapsena ristitud, kuid isegi sel juhul pole nad käinud leeris. Seega võib öelda, et nad ei praktiseeri kristlikku usku oma igapäevases elus. Reaalsuses olen ma tihti esimene kristlane, kellega nad isikulikult tuttavaks saavad. Üldiselt tunnevad nad teineteist juba päris pikalt ning on abiellumise hetkeks koos elanud keskmiselt 5-10 aastat. Tihti on neil ka ühisest kooselust 1-2 last. Enamuste jaoks on tegu esimese abieluga, kuid nende minevikus on olnud vähemalt üks pikaajaline suhe eelneva partneriga. Üldiselt võib öelda, et kui siia kategooriasse kuuluvad noored peale sellist pikka kooselu endiselt soovivad abielluda, siis on nad igapäevaelu praktikas suutnud teineteist tundma, taluma, armastama ning koos elama õppida. Peamiseks abiellumise ajendiks on sellistel noortel eelkõige soov kanda ühist perekonnanime ja olla ka seaduslikus mõttes üks perekondlik üksus. Tihti kannavad sellised noored traditsioonilisemaid väärtushinnanguid ning ka nende vanemad on olnud abielus (vähemalt mingi perioodi).

Kokkuvõttes võib öelda, et sellesse gruppi kuuluvate noorte jaoks ei ole abiellumine iseenesest mõistetav. Pigem on nad on jõudnud selleni läbi pikemaajalise protsessi, mille käigus on nende suhe küpsenud ning läbi on käidud ka raskemad ajad. Sellised paarid ei vaja tingimata tavapärasest abielueelset nõustamist, sest kui nende suhte vundamendis oleks suuremad puudujäägid, siis poleks nad kõik need aastad koos püsinud ning abiellumise hetkesse välja jõudnud. Sellise profiiliga paaridele on tavapärase abielueelne nõustamise asemel pigem kasu loovatest ideedest, kuidas hoida oma suhtes värskust.

Viimase 5 aasta jooksul on minu poole pöördunud sooviga astuda abiellu umbes 180 noorpaari. 90% nendest on just sellest teisest, mitte-kristliku taustaga grupist ning ainult ~10% on kristlikke noori. Seega puutun ma igapäeva praktikas kokku kahe üsna erineva grupi kihlunutega.

1.3 Probleemi püstitus ning eesmärk

Tulenevalt oma usulistest arusaamadest ning väärtushinnangutest näen ma abielu kui teadlikku pühendumist teisele inimesele kogu oma eluks. Hoolimata sellest, millisesse kategooriasse kuuluvad abiellu astuvad noored, tunnen ma nende abielu sõlmides vastutust anda oma parim, et nooremad ja vanemad abiellujad püsiksid selles pühendumises. Kuidas siis aidata praktiliselt inimestel valmistuda abieluks? Eriti veel sellisel juhul, kui tegu on vähemalt järgmiste piiritlevate faktoritega:

- 1) **Suhte küpsuse erinevus.** Mitte-kristlikku kategooriasse kuuluvad noored on õppinud teineteist tundma ja koos elama. Kui nad peale 5-10a kestnud kooselu endiselt soovivad abielluda, siis nad tegelikult ka armastavad teineteist. Kristlikud noored tunnevad teineteist märgatavalt vähem. Samuti pole nad realselt koos elanud ning seda uut dünaamikat kogenud
- 2) **Väärtushinnangute erinevus.** Mitte-kristlikud noored ei oma eetika ning väärtushinnangute alusena ilmingimata kristlikust usupraktikast tulenevaid väärtuseid. Argument "Piibel ütleb meile nii..." võib omada kaalu vaid kristlikele noortele.
- 3) **Mentorite puudumine.** Mitte-kristlastest noortel pole tavaliselt suhtlusringkonnas paare, keda nad usaldaksid ning kellel oleks pikaajaline abielukogemus ja valmisolek toimida mentoritena abieluks ettevalmistamise perioodil. Kristlastest noortele võimaldab nende kodukogudus tavaliselt sellise võimaluse (pastori või mentorpaari näol).
- 4) **Aja vähesus.** Mul endal puudub ajaline võimekus teha abielueelset nõustamist kõigi abiellu astuvate paaridega.

Olles kokku puutunud paljude abiellu astuda soovivate noorte inimestega, näen selgelt vajadust materjalide järele, mida saaks kasutada abielueelses nõustamises ning mis võtaks arvesse ülaltoodud piiranguid. Samuti olen taolist vajadust kohanud ka selleteemalistes vestlustes teiste pastoritega. Need materjalid peaksid olema relevantseid nii kristlikust kui mittekristlikust taustast tulevatele noortele. Samuti on oluline, et neid oleks võimalik kasutada nii mentorsuhtes kui ka iseseisvalt läbi töötada.

Käesoleva lõputöö eesmärgiks on luua materjalid, mis võimaldaks abiellu astuval paaril teha iseseisvalt tööd oma püsisuhte kallal ning aitaks läbi selle luua tugeva ja püsiva vundamendi abieluks.

Abielueelne töövihik “Valmistudes abieluks” sai koostatud ülalloodud raamistikku silmas pidades. Tegu on materjaliga, mis on loodud kristlikule väärtuspõhjale ning mille sihtgrupina on mõeldud nii kristlikke kui mitte-kristlikke noori. Samuti on ühe sihtgrupina peetud silmas pastoreid, kes saaks kasutada käesolevat materjali oma abielueelses nõustamispraktikas. Töövihiku näol peaks olema tegu praktilise ning relevantse töövahendiga, mis aitaks saavutada järgmist:

- aitaks abiellu astuval noortel õppida tundma teineteisega ootuseid, tausta ning tugevusi/nõrkuseid;
- tooks läbi erinevate temaatiliste testide esile paarisuhtes olemasolevad nõrkused, mis vajavad jätkuvat panustamist;
- tutvustaks mittekristliku taustaga noortele kristlikku arusaama abielust ning oleks teatud eel-evangeelseks platvormiks, millelt nad hiljem saaksid oma vaimulikul teekonnal edasi astuda;
- pakuks praktilisi ideid ning vestlustemasid *date night*'ide jaoks;
- oleks relevantne ning tänapäevase kujunduskeelega.

1.4 Töö struktuur

Lõputöö raames vaatlen esmalt lühidalt abielude teoloogilisi aluseid, keskendudes järgmistele aspektidele:

1. Mis on abielu
2. Abielu kujunemine ning eesmärk
3. Abielude kitsaskohad

Need arusaamad moodustavad väärtuspõhja, millelt olen lähtunud ülejäänud materjalide koostamisel.

Lõputöö sisulise ja peamise osa moodustab töövihik “Valmistudes abieluks”, mis koosneb kolmest peatükist:

- 1. Loe ja rakenda:** Selles osas pakun välja 10 printsiipi, mis aitavad luua abielu jaoks tugevat vundamenti.
- 2. Vasta ja aruta:** Töövihiku mahust enamuse moodustavad testid ning küsimustikud, mis on jaotatud üheksasse suuremasse teemagruppi. Igas teemas on noorpaarile läbimiseks mõeldud 2-3 küsimustikku.
- 3. Praktilised nõuanded:** Praktilised ideed, mida noorpaarid saavad kasutada nii enne kui peale abiellumist. Siit võib leida mõtteid, mida teha date night-del, ning samuti lõbusamaid ning tõsisemaid teemasid, mida kahekesi koos väljas käies arutada.

Töövihik on koostatud selliselt, et materjali võimalik läbida valikuliselt ning suvalises järjekorras. Ma palve ja igatsus on, et töövihik "Valmistudes abieluks" võiks olla materjal, mida:

- 1) kasutatakse aktiivselt abieluks ettevalmistamise perioodil
- 2) mille juurde ikka ja jälle tagasi pöördutakse, kui suhtes kerkivad esile mingid takistused ja probleemid

Üle kõige on aga soov, et läbi selle lihtsa materjali saaks Jumala nimi austatud ning tema kuningriik võiks levida ja kasvada.

2. ABIELU TEOLOOGILISED ALUSED

Lõputöö raames vaatlen esmalt lühidalt abielu teoloogilisi aluseid, mis moodustavad väärtuspõhja, millelt olen lähtunud töövihiku materjalide koostamisel. Põgusat käsitlemist leiavad järgmised arusaamad abielutemaatikas:

1. Mis on abielu: traditsiooniline, kristlik ning liberaalne abielu tõlgendusviis
2. Abielu kujunemine ning eesmärk
3. Abielude kitsaskohad

2.1 Mis on abielu

Me võime kohata väga erinevaid arusaami selle kohta, mis on abielu. Traditsiooniline, kristlik ning liberaalne lähenemine mõtestavad abielulist püsisuhet üsnagi erinevalt. Vaatame esmalt traditsioonilist arusaama abielust. Eesti Vabariigi perekonnaseadus ütleb järgmist⁹:

Abiellumisega alustavad mees ja naine abielulist kooselu, mis kohustab neid vastastikuseks lugupidamiseks ja toetuseks. Abikaasadel on teineteise ja perekonna suhtes võrdsed õigused ja kohustused. Nad korraldavad ühiselt oma abielulise kooselu ja perekonna vajaduste rahuldamise, pidades silmas teineteise ja laste heaolu ning vastutades teineteise ees abieluga seotud kohustuste täitmise eest.

Traditsioonilist läänemaailma arusaama peegeldab ka Oxford English Reference Dictionary abielu definitsioon¹⁰:

Abielu on mehe ja naise seaduslik liit, et elada koos ja sageli ka kasvatada lapsi.

Seega võime näha, et traditsiooniline lähenemine abielule tõlgendab eelkõige abielu kui mehe ja naise vahelist liitu, milles on defineeritud teatud seadustest tulenevad õigused, kohustused ning piirangud. Tavaliselt räägitakse traditsioonilises arusaamas sellistest abielu

---

⁹ Perekonnaseadus, 3.ptk, §15, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603>

¹⁰ Oxford English Reference Dictionary, Oxford University Press, 1996

dimensioonidest nagu sotsiaalne, psühholoogiline ning seksuaalne raamistik. Samas puudub üldiselt arusaam vaimulikust dimensioonist.

Lääneühiskonnas, sh. Eestis, on üha valjemini kõlamas diskussioon, mille eesmärgiks on muuta abielu traditsioonilist mõistet ning määratlust. Nimetame järgmist lähenemist liberaalseks abielu definitsiooniks. Selle üks näide võiks olla Encarta World English Dictionary määratlus, mis ütleb järgmist¹¹:

Abielu on seaduslikult tunnustatud suhe, mis on sõlmitud ilmalikul või vaimulikul kombetalitusel kahe inimese vahel, kel on ühine kodu ja seksuaalsuhted.

Ülaltoodud definitsioonist võime näha, kuidas liberaalses abielukäsitluses raamistik laieneb ning enam pole tegu pelgalt mehe ja naise vahelise suhtega. Samuti püütakse siin pigem defineerida kahe inimese vahelist ühisosa (kodu ja seksuaalsus) kui et tegeletakse kohustuste ning õigustega.

Kuhu positioneerub traditsioonilise ning liberaalse arusaama taustal kristlik arusaam abielust? Piibel algab pildiga abielust - loomiseloos kõrgpunktis näeme me, kuidas Jumal toob naise mehe juurde. Samuti lõpeb Piibel pildiga pulmapeost (Kristuse ja tema pruudi vahel). Seega on abielu kui lepinguline liit ja pühendumine narratiivne liin, mis läbib kogu Pühakirja. Erinevad kristlikud autorid ning teoloogid võtavad tihti abielust rääkides alustekstiks 1Ms 2:17-25. Samast kirjakohest lähtutakse ka abielust rääkides raamatus Piibli õpetus EKB Liidu kogudustest¹²:

Ja Issand Jumal ütles: „Inimesel ei ole hea üksi olla; ma tahan teha temale abi, kes tema kohane on.” Ja Issand Jumal valmistas mullast kõik loomad väljal ja kõik linnud taeva all ning tõi inimese juurde, et näha, kuidas tema neid nimetab. Ja kuidas inimene igat elavat olendit nimetas, nõnda pidi selle nimi olema. Ja inimene pani nimed kõigile kariloomadele ja lindudele taeva all ja kõigile metsloomadele, aga inimesele ei leidunud abilist, kes tema kohane oleks.

Siis Issand Jumal laskis tulla raske une inimese peale ja see jäi magama; siis ta võttis ühe tema küljeluudest ning sulges selle aseme taas lihaga. Ja Issand Jumal ehitas

---

¹¹ Encarta World English Dictionary, Bloomsbury 1999

¹² Piibli õpetus EKB Liidu kogudustes, <http://ekkleesia.ee/vana/elu/pm.htm#Kutsutud%20armastusele>

küljeluu, mille ta inimesest oli võtnud, naiseks ja tõi tema Aadama juurde. Ja Adam ütles:

„See on nüüd luu minu luust ja liha minu lihast. Teda peab hüütama mehe naiseks, sest ta on mehest võetud!” Seepärast jätab mees maha oma isa ja ema ning hoiab oma naise poole, ja nemad on üks liha! Ja nad olid mõlemad alasti, Adam ja tema naine, ega häbenenud.

Teine alustekst kristlikus arusaamas abielust on tihti Jeesuse vastus küsimusele abielulahutuse kohta, mille leiame Mt 19:4-5:

Tema aga vastas: „Kas te ei ole lugenud, et loomise algul tegi Looja inimese meheks ja naiseks?” ja ütles: „Seepärast jätab mees oma isa ja ema ning hoiab oma naise poole ja need kaks saavad üheks. Nõnda ei ole nad enam kaks, vaid üks liha. Mis nüüd Jumal on ühte pannud, seda ärgu inimene lahutagu!”

Lähtudes nendest alustekstides toob J.John kasutusele järgmise kristliku abielu definitsiooni¹³

Abielu on seaduslikult tunnustatud eluaegne liit ühe mehe ja ühe naise vahel, hõlmates psühholoogilisi, seksuaalseid, sotsiaalseid ja vaimseid sidemeid

J.Johni järgi leiame me sellest kirjakohest järgmised olulised alusväärtused abielu jaoks:

1. Abielu läbi luuakse uus perekond, uus sotsiaalne üksus. Abielu on avalikult sõlmitud leping, millel on selge sisu. Vabaabielu on eraviisiline ja mitteametlik leping, kus osapooled pole oma suhet ega lubadusi selgelt sõnastanud
2. Abielu on lahutamatu ning elukestev liit.
3. Abielu on täiuslik liit, kus kaks saavad üheks. Kujutlus üheks saamisest on loomisloos ümberpööratud variant: naine loodi mehest ning nüüd saavad nad abielu kaudu taas üheks.

Peeter Roosimaa toob oma ettekandes abielust¹⁴ välja järgmised abielu iseloomustavad tegurid:

---

¹³ J.John, Kõiges su kõrval, Logos, 2003

¹⁴ Mida räägib UT abielust, Peeter Roosimaa, 2016

1. Abielu on erisooliste isikute eluline liit (Mk 10,6–8; Mt 19,4–6). UT-s tuleb esile, et mees- ja naissoost isikute abieluosaduses on väga oluline koht sugulisel liidul, mis liidab inimesed üheks lihaks.
2. Abieluliit on protsess. (Mt 19,5; Mk 10,8 ja Ef 5,31). Üheks lihaks saamine, ühte ikkesse seotud saamine ei ole ühel hetkel toimuv sündmus vaid see on pikaajaline protsess, millel on oma kindel algus, millel on olulised sõlmpunktid ja ka tagasiminevad.
3. Abielu kui alluvussuhe. (Kl 3,18; Vt ka Ef 5,22jj; 1Kr 11,3-16; 1Tm 2,12jj; Tt 2,5; 1Pt 3,1jj). Jumal tahab seda alluvussuhet kasutada kogu perekonna ja ka teiste lähedaste õnnistuseks, et sellel oleks hea mõju kogu ühiskonnale. Seda kõike näitab Kristuse ja koguduse suhte ning mehe ja naise suhte paralleeli esile toomine (Ef 5,22 jj).

Eeltoodud arvesse võttes võime näha, et kristlik arusaam abielus erineb nii liberaalsest kui traditsioonilisest arusaamast. Kõige suurem erinevus liberaalse käsitlusega on selles, et kristlikus arusaamas mõistetakse abielu selgelt kui vaid mehe ja naise vahelist liitu. Eristumine traditsioonilisest arusaamast pole ehk nii ilmne, kuid välja võiks tuua järgmised aspektid:

1. Ajaline kestus - kristlikus arusaamas on abielu kogu elu kestev liit ning pühendumine teineteisele. Tõsi, üha sagemini tuleb ka Eesti kristlaste hulgas ette lahtusi¹⁵. Seega on tegu pingekohaga, millega tuleb kirikutel sisuliselt tegeleda, kuna praegu ei pruugi teooria ning praktika kokku minna.
2. Vaimulik dimensioon. Kristlik arusaam lisab sotsiaalsele, seksuaalsele ning psühholoogilisele mõõtele lisaks ka vaimuliku dimensiooni. Timothy Keller kasutab abielust rääkides järgmist definitsiooni¹⁶:

Abielu on platvorm, kus me saame otsida ja kogeda lähedust laste, abikaasa, Jumalaga.

3. Hierarhia abielusuhetes. Kristlik abielu on täiuslik liit, kus kaks saavad võrdsetel alustel üheks ihuks (J.John, 2003, lk. 28). Samas on selles liidus olemas Uue Testamendi põhjal ka selge alluvussuhe: “*Naised, alistuge meestele, nagu on sünnis Issandas!*” (Kl 3,18; Vt ka Ef 5,22jj; 1Kr 11,3-16; 1Tm 2,12jj; Tt 2,5; 1Pt 3,1jj). P.Roosimaa toob välja järgmised põhjendused selle jaoks (P.Roosimaa, 2016, lk. 5):

---

¹⁵ Sellekohane statistika Eestis puudub, ent pastoraalne kogemus räägib sellest üha suurema hulga koguduste elus

¹⁶ The Meaning of Marriage, Timothy&Kathy Keller, Dutton, 2011

- arusaam, et varemloodu on hiljemloodust väärtuslikum (1Tm 2,13)
- selles nähti seost pattulangemisega: *“ka ei petetud Aadamat, vaid naine peteti ära ja ta sattus üleastumisse”* (1Tm 2,14)
- Võimalik, et siin lähtutakse elu praktilistest kogemustest. Jumala otsus naisele oli: *“Sa himustad küll oma meest, aga tema valitseb su üle”* (1Ms 3,16) Jumal ei ütle, et selline valitsemine peab olema, vaid lihtsalt nii tuleb välja.

Jumala soovi kohaselt peab abielusuhe olema armastuse suhe erilise kohustusega mehele ning alluvussuhtest ei tohi kujuneda karmi iket (P.Roosimaa, lk 7): *“Mehed, armastage [oma] naisi, otsekui Kristus on armastanud kogudust ja loovutanud iseenese tema eest”* (Ef 5,25).

Oma praktikas lähtun ma kristlikust arusaamast abielust. Teooria ja praktika on selle tulemusel seotud järgnevalt:

1. **Tuumarusaam:** Abielu kui mehe ja naise vaheline liit.

Praktiline järelem: Olen nõus laulatama vaid erinevast soost kihlapaare, seda ka juhul, kui kunagi tulevikus peaks Eestis seadustatud saama samasooliste paaride abielud. Praegu kehtiv perekonnaseadus jätab vaimulikule õiguse keelduda paaripanemisest juhul, kui abielluja ei vasta kirikus, koguduses või koguduste liidus kehtiva usutunnistuse järgsetele abielu sõlmimise tingimustele¹⁷.

2. **Tuumarusaam:** Abielu kui pühendumine kogu eluks.

Praktiline järelem: Ma usun, et abielludes teeb inimene pühendumislepingu kogu elus. Sellele vaatamata olen ma laulatanud ka juba teistkordselt abielluvaid paare. Samas olen saatnud ära vähemalt ühe esmakordselt abielluda sooviva paari, kes minu hinnangul pole olnud valmis eluaegseks pühendumiseks. Igakord lähtun põhimõttest, et igat juhtumit tuleb vaadata eraldiseisvana. Taolist arvamust olen kohanud ka selleteemalistes vestlustes teiste pastoriga.

Kindlasti on aga arusaam abielu kestusest üheks valukohaks, millega tuleb kirikul tegeleda. Reaalsus on, et mitmed mu kristlastest eakaaslased on lahutanud oma abielud. Samuti

---

¹⁷ Perekonnaseadus, 3.ptk, §15, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603>

jõuavad minuni paljud mittekristlased, kes on eelnevalt juba olnud abielus või siis olnud pikas vabaabielulikus kooselus, mis on purunenud.

Abielueelset töövihikut koostades olen püüdnud selgelt välja tuua arusaama abielust kui elukestvast suhtest.

3. **Tuumarusaam:** Abielus valitseb mehe ja naise vahel Jumalast seatud hierarhia.

Praktiline järelem: Kuigi alluvuskäsitlus on poleemiline teema, siis ma usun, et mehele on antud vastutus ja juhtroll abielusuhetes, mida ta peab välja elama ennastohverdavas armastuses. Naise vastus on armastusest tulenev allumine mehele kui juhile (Ef 5:24-25). Samuti on äärmiselt oluline “vastastikuse austamise” nõue abi-, pere- ning koguduseelus üldisemalt (Ef 5:21, Rm 12:10). Nii isiklikust kogemusest, kui ka lähtuvalt sellekohastest vestlustest teiste pastoritega, olen näinud kuidas püsisuhetes, kus mõlemad osapooled asetavad teise inimese ning tema vajadused enda omadest ettepoole, kaob alluvushierarhia teema teravus ning suhe toimib õnnelikuna.

Kindlasti on igas abielusuhetes omaette suhtedünaamika, kuna igapähele meist on (soost sõltumatult) spetsiifilised tugevused ja nõrkused. Suhtehierarhia aktsepteerimine nõuab traditsioonilist kristlikku maailmavaadet, mida enamustel minu juurde jõudnud kihlapaaridel ei ole. Sellest tulenevalt pole ma seda abielueelset töövihikut koostades väga rõhutanud. Küll aga olen välja toonud mehele seatud erilist armastuse kohustust (Ef 5:25) ning vajadust vastastikuse austamise järele.

2.2 Abielu kujunemine ja eesmärk

2.2.1 Abielu kujunemise protsess läbi ajaloo

Abielu kui institutsioon on olnud läbi aja pidevas evolutsioonis, erinedes märgatavalt erinevates kultuurides ja ajastutes. Ajaloolased väidavad, et abielu kui kahe inimese vaheline kooselu sai alguse juba kiviajal. Selle eesmärk oli reguleerida seksuaalsuhteid ning pakkuda stabiilset ühiskondlikku struktuuri lastekasvatamiseks ning igapäevategevuste korraldamiseks (Steven Mintz, 2012).

Huvitava lühiülevaate abielu muutumisest läbi ajaloo toob oma artiklis välja Tia Ghose¹⁸. Tema sõnul pärineb esimene kirjalik märgeline abielust kui lepingust, 2000e.Kr Mesopotaamiast. Antiikmaailmas oli abielueesmärk eelkõige vahend võimupositsioonide säilitamiseks. Valitsev klass sõlmis oma laste abielusid strateegiliste liitude sõlmimiseks, maavalduste suurendamiseks, pärijate saamiseks. Ka madalamates klassides oli naistel vähe sõnaõigust, kellega abielluda. Abielu eesmärk oli järeltulijate saamine, mida näeme ka ladinakeelsest sõnast *matrimonium* (tuleneb sõnast *mater* ehk ema), millest on näiteks germaani keeltes tuletatud sõna abielu (*marriage* inglise keeles, *mariage* prantsuse keeles)¹⁹.

Rooma impeeriumis oli abielu reguleeritud tsiviilseadustiku alusel. 5.sajandil impeerium lagunes ning võtsid abielude korraldamise üle kirikukohtud ning abielust sai kahe inimese vaheline püha liit. Keskajal kiriku võim ning mõju abielude üle kasvas. 1215 kuulutati abielu üheks pühaks sakramendiks. Alates 16.sajandist hakkasid preestrid laulatusi läbi viima avalikult tunnistajate juuresolekul.

Armastusel pole väga suurt rolli olnud abielu ajaloos. Abielu oli liialt asine ning praktiline, et seda teha keerulisemaks nii hapra tundega nagu armastus (Coontz, 2012). Heal juhul võrsus abielust välja armastus. Armastus ning abielu pigem ei sobinud kokku. Näiteks visati üks rooma poliitik 2saj e.Kr senatist välja põhjusel, et ta suudles oma abikaasat avalikult²⁰. 12. ja 13. sajandil olid Euroopa aristokraatide arusaama järgi abieluvälised suhted romantika kõrgeimaks vormiks. 18. sajandil kirjutas Prantsuse filosoof Montesquieu, et mees kes armastab oma abikaasat, on arvatavasti liialt nürimeelne, et olla armastatud mõne teise naise poolt.

Valgustusajastul (17-18. sajandil) kerkib esile idee, et elu eesmärk on inimese õnnelikkus. Abielu eesmärk hakkab muutuma ning varanduse ja staatuse asemel hakkab kerkima esile abiellumine armastuse nimel. Tööstusrevolutsioon ning keskklassi teke 19.sajandil tähendas, et esmakordselt tekkis noortel meestel võimalus valida endale abikaasa ning maksta pulmade

---

¹⁸ How marriage has changed over centuries, Tia Ghose, Livescience, 2013

¹⁹ <http://www.livescience.com/37777-history-of-marriage.html>

²⁰ Church History in Plain Language, Bruce Shelley, World Publishing, 1995

est hoolimata nende vanemate heakskiidust (või selle puudumisest)²¹. Mida enam muutus abielu inimeste armuelu väljenduseks, seda enam võimendus ka soov omada õigust selle lõpetamiseks, kui abielusuhe enam ei toiminud. Selle tulemusel hakkasid levima lahutused.

20.sajand tõi kaasa järjekordsed suured muutused arusaamas abielust. Naisõigusliikumise mõjutusel hakkas kõlama arusaam meeste ja naiste võrdusest abielus. Abielusaedus muutus sooneutraalseks lääne ühiskonnas 1970ks aastaks (Marilyn Yalom, 2003)²² - st naistel ja meestel on abielus võrdne õiguslik positsioon ning -kaitse. Rasestumisvastaste vahendite levik muutis samuti abielu olemust - abielupaarid said hakata otsustama kui palju ja kuna nad lapsi saavad. Kui kooselu ei olnud enam õnnelik, siis lõpetati abieluleping läbi lahutuse. Nõnda sai abielust eelkõige isiklik leping kahe võrdse osapoole vahel, kes otsivad armastust, stabiilsust ning õnnelikkust. Sellise laia abielu definitsiooni alla mahutuvad aga ka samasoolised paarid. Praegu ühiskonnas käiv diskussioon abieluõiguse laiendamisest homo- ja lesbipaaridele tulenebki tegelikult läbi sajandite toimunud pikaajalise protsessi järjekordse evolutsioonilise sammu üle (E.J.Graff, 2004)²³.

2.2.2 Abielu eesmärk kristlikus maailmavaates

Piibel algab pildiga abielust (1Ms 1-2ptk). Patulanguse hetkeni iseloomustas seda harmoonia ning lähedus. Kui patt sisenes maailma, siis lõhkus see ka abielusuhtes valitseva läheduse ning ning lahutus, viha, tülitsemine, kibedus, abielurikkumine sisenesid maailma (Keller, 2011)²⁴.

Kristlik arusaam abielu eesmärgist näeb selles rohkemat kui lihtsalt viisi reguleerida majanduslikke ning sotsiaalseid suhteid. Samuti pole abielu eesmärgiks inimese õnnelikkus. Piibli järgi on need naiivsed põhjused (J.John, 2003). Ta toob välja järgmised abielu mõõtmed, läbi mille võime mõista selle Jumalast seatud eesmärki:

---

²¹ How Marriage Changed Over Centuries, Steven Hey, <http://theweek.com/articles/475141/how-marriage-changed-over-centuries>

²² A History of the Wife, Marilyn Yalom, HarperCollins Publishers, 2001

²³ What Is Marriage For, E.J.Graff, Beacon Press, 2004

²⁴ Meaning of Marriage, Timothy Keller,

1. Sotsiaalne side. Kahest olemasolevast perekonnast tekib täiesti uus perekond. Side, mis ühendab abikaasasid, on tugevam kui nende suhted vanematega. Kaks inimest jagavad võimalusi, väljakutseid, ressursse.
2. Psühholoogiline side. Intiimsus kõige sügavamal tasandil - abielu on koht, kus inimene saab turvaliselt väljendada oma kõige sügavamaid tundeid. Abielu on koht, kus haavad peaksid saama parandatud, kus me ei pea kandma maske, saame olla need, kes me tõeliselt oleme.
3. Seksuaalne side. Abielu ei tähenda ainult seksi ning samas on seksuaalsusel oluline roll abielusuhtes. Seksuaalne side on üheaegselt isiklik ja sügav, piibellikust vaatekohast saab paar läbi selle üheks lihaks. Seksuaalne liit mehe ja naise vahel kinnitab psühholoogilist ja sotsiaalset ühtsust (John 2003, lk 32).
4. Vaimne side. Inimesed on ka vaimsed olendid (1Ms 1:26), see on osa meie jumalanäolisusest. Me võime näha ühiskonnas samuti kasvavat arusaama, et inimese olemust ei saa seletada vaid hormoonide, geenide ja närvide toimimise kaudu, ning meisse on asetatud vajadus kedagi jumaldada. Tihti pole abielupaarid avastanud oma suhte vaimset dimensiooni, see aga ei tähenda, et seda poleks olemas.

Abielu kui evangeeliumi peegeldus

Piibli õpetus EKB kogudustes räägib suhteliselt lakooniliselt abielust, öeldes ainult järgmist²⁵:

- *Abielu ja perekond on valdkond, kus Jumal esitab erilise selgusega oma tahet inimestevahelise kooselu korra suhtes. Just siin ootab Jumal meilt armastuse ja pühitsuse tunnistust.*
- *Mees ja naine on kutsutud armastuses ja truuduses teineteist aitama. Üks pidagu teist suuremaks kui iseennast.*

Kuid mis võiks olla abielu eesmärgiks, mille poole selles elukestvas suhtes püüelda?

Kristlikud teoloogid näevad Uues Testamendis seda, et abielu eesmärk on eelkõige evangeeliumi peegeldamine. Abielu on müsteerium, mis kannab endas pilti Jumala ja inimese, Kristuse ja koguduse vahelisest suhtest (Ef 5,32)²⁶. Jeesus tuli katkiste inimeste juurde ohvrimeelse armastusega.

---

²⁵ Piibli õpetus EKB Liidu kogudustes, <http://ekklesia.ee/vana/elu/pm.htm#Kutsutud%20armastusele>

²⁶ Ettekanne abielus, P.Roosimaa, 2016, lk 2

Huvitava perspektiivi abielu ja evangeeliumi sarnasusest toob välja Timothy Keller²⁷. Ta nimelt ütleb järgmist “Abielu on samaaegselt kõige ilusam ning kõige valusam kogemus inimese elus”. Ta väidab, et abielu on kõige ilusam, kuna abielu toimides saavad rahuldatud inimeses peituvad vajadused olla armastatud, aktsepteeritud ning tunnustatud. Samuti saab see olla koht, kus sa koged kõige suuremat emotsionaalset, füüsilist ning vaimset lähedust. Samas võib abielu olla kõige valusam kõigist kogemustest, sest siin oled sa ennast lõpuni avanud, valmis ohverdama ning haiget saama. Timothy Keller väidab järgmist: “Abielu on samaaegselt kõige ilusam ja kõige valusam, sest ta kannab endas pilti evangeeliumist. Hea Sõnum ütleb, et me oleme samaaegselt rohkem patused ja eksinud kui iial arvata oskame, ning samal ajal rohkem armastatud Jeesuses Kristuses, kui iial loota oleme julgenud”²⁸

Abielu kui muutumise ja pühitsuse töövahend

Ühiskonna silmis on õnneliku abielu saladus peidus selles, et sa aktsepteerid teist inimest sellisena nagu ta on. Timothy Keller väidab (Keller, 2011, lk 55), et see on kristliku abielu eesmärgiga vastuolus. Me ei tohi aktsepteerida oma kaaslast sellisena nagu ta on - mõlemad osapooled peaksid igatsema ja püüdlema muutuse poole iseendas ning oma kaaslases. Kui su abikaasa, kellega sa oled abielus olnud mitu aastat, on ka tänasel päeval täpselt samasugune kui abielludes, siis pole te kumbki täitnud abielu eesmärki.

Isiklik arusaam

Ma usun, et abielus kehtib järgmine tõdemus “*Su abikaasa ei saa sind muuta. Kuid sa muutud tänu oma abikaasale*”. Seega on abielul kahetine pühitsuslik eesmärk:

1. Kristuse sarnaseks kasvamine. Jumal kasutab su abikaasat tööriistana sinu elus just sellistes kohtades, kus sa mitte kedagi teist endale ligi ei lase.
2. Aidata läbi ohvrimeelse teenimise oma abikaasal muutuda ning saada auliseks pildiks iseendast, selleks kunstiteoseks, kelleks Jumal ta tõeliselt loonud on.²⁹

---

²⁷ The Meaning of Marriage, Timothy Keller, Dutton, 2011

²⁸ T.Keller, 2011, lk 43

²⁹ Abieluseminar, Timothy Keller, Redeemer Media, 2010

Abielusuhe saab olla Jumala-inimese vahelise suhte peegelpildiks alles siis, kui toimub selline ülalkirjeldatud pühitsuslik protsess. Selleks on vaja, et taastatud saaks Eedeni aias kaduma läinud lähedus ning harmoonia. See on võimalik vaid läbi Jeesuse Kristuse lõpetatud töö meie heaks. Nõnda on väga suur vahe kristlikul ning mittekristlikul abielul. Ma usun, et see pole ainult vormiline (nt teistsugused seadmissõnad) ja erinevus tuleb sisse selles, kas ja mis näol me igatseme Jumala kohalolekut ning muutvat väge omaenda elus ning meie ühises kooselus.

Abielueelse töövihiku mahust enamuse võtavad küsimustikud ning testid, mis aitavad abiellu astujatel mõista paremini iseendas ning oma suhtes olevaid probleemseid alasid. Muutus saab alata sellest, kui on olemas teadlikkus reaalsusest. Teine asi muutuse protsessis on kommunikatsioon - tihti me eeldame, et mu kaaslane enesestmõistetavalt teab mu ootuseid. Vastamata ootused aga muutuvad nõudmisteks. "Valmistudes abieluks" töövihik on loodud pidades silmas eesmärki panna paarid omavahel suhtlema, isegi kui see tähendab oma mugavustsoonist väljaastumist.

2.3 Levinud kitsaskohad abielus

Oma nõustamiskogemusest ning kokkupuutest abiellu astuvate kihlapaaridega olen näinud järgmiseid peamiseid kitsaskohti abielus:

1. Väärtushinnangute erinevus
2. Tarbija-mentaliteet
3. Liialt kõrged ootused kaaslasele
4. Eeldus, et armastus lahendab kõik probleemid

Järgnevalt põhinen ma eelkõige enda kogemustele, mida ma olen saanud vesteldes sadade tundide jooksul abiellu astuvate paaridega.

Väärtushinnangute erinevus

Igalt abiellu astuda soovivalt paarilt küsin ma muude küsimuste seas ka järgmist: "Mis on teie ühised väärtushinnangud, mida te tahate välja elada ning oma lastele edasi anda". Huvitav on olnud näha, et paaridel, kelle suhe tundub hästi toimivat, on alati tugevad ning ühtsed väärtushinnangud ning arusaamad maailmast. Paaridel, kellel puuduvad ühised väärtushinnangud, paistab see välja nende suhte igapäevastest aspektidest. Ma usun, et just

see on peamine põhjus, miks Piibel hoiatab meid “ühes ikkes vedamise eest uskmatutega” (2.Kr.6,15). Kui baasarusaamad ja väärtushinnangud erinevad, siis on väga raske ette näha pikaajalises perspektiivis toimivat õnnelikku suhet.

Tarbija-mentaliteet

21. sajandi inimene on harjunud saama seda, mida ta tahab, just siis, kui ta seda tahab. Läbivaks printsipiiks on mugavus, õiglane hind ning täidetud ootused. Klient on kuningas! Probleeme tekib, kui me samasuguse suhtumisega läheneme püsisuhtele. Tarbija lähtub eeldustest, et niipea kui ta ootused ja nende eest makstav hind lähevad tasakaalust välja, siis on tal täielik õigus lõpetada leping ning leida uus toode, mis vähemalt mõneks ajaks suudab täita ta ootuseid. Abielu on määratud hävingule, kui sellele läheneda taolise mentaliteediga.

Liialt kõrged ootused kaaslasele

Meie ühiskond asetab liiga suured ootused abielupartneri peale. Abielu ei nähta kui kaht katkist inimest tulemas kokku selleks, et luua koht ja ruum turvalisusele, armastusele ning lähedusele enda ja oma järeltulijate jaoks. Selle asemel otsitakse kedagi, kes neid aktsepteeriks sellisena nagu nad on, täiendaks nende nõrkuseid ja puuduseid, täidaks nende seksuaalsed ning emotsionaalsed vajadused. Abielu, mis enesest-loobumise asemel on rajatud enda vajaduste täitmisele, eeldab partnerit, kes täidab su vajadused ootamata pea mitte midagi vastutasuks. Sellist koormat ei suuda keegi väga pikalt kanda.

Armastus lahendab kõik probleemid

Ühiskonna silmis on abielu ideaaliks see, et armastus on seal iseenesest mõistetavalt ning loomulikult. Sel hetkel, kui armastus otsa saab, on abielus olevatel inimestel täielik õigus lõpetada abielu. Kristlik arusaam erineb sellest märgatavalt. Armastus pole loomulik! Armastus nõuab ohvrit, sellel on alati kõrge hind. Nagu professionaalne sportlane peab harjutama ja treenima, et olla väga hea oma spordialal, nõnda peame ka abielus olles armastama õppima. Jeesus kirjeldas armastuse kõrgeimat astet, kus sa oled valmis oma elu andma teise eest (Jh 15:12-13). See läheb vastuollu inimese enesealalhoiuinstinktiga. Armastus, lähedus ja intiimsus abielus ei sünni iseenesest - nende nimel tuleb pingutada ning vaeva näha, otsida Jumala sekkumist ja abi.

2.5 Ekskurs: Kaasaegne arusaam kihlumisest

Viimaste aastate jooksul võib tähendada suurt muutust arusaamas kihlumisest. Mittekristlikus arusaamas on kihlumine võrdsustatud abieluettepanekuga. Kui suhte naispool vastab mehe poolt tehtud ettepanekule jaatavalt, siis loetakse, et isikud on kihlunud. Kihlumise märgiks on üldjuhul kihlasõrmus, mis kingitakse abieluettepanekut tehes. Üldiselt on kihlumine hoolikalt ettevalmistatud ning oluline on romantiline üllatusmoment. Kihlaperioodi pikkus on väga erinev - eelkõige sõltub see praktilistest kaalutlustest. Isikliku kogemuse põhjal abielupaaridega, keda olen laulatanud, on selle tavapäraseks kestuseks 1-1.5 aastat.

Traditsiooniliselt kristlikku käsitlust kihlumisest võime leida raamatust “Vaimulikud talitused EEKBKL kogudustes”³⁰. Kihlumisega avalikustatakse kahe inimese soov ja selgus abielluda. Kihlus on vaimulik talitus, mis toimub kogudusevanema vastuvõturuumis³¹, mitte abieluettepanekule jaatavalt vastamine privaatses ja romantilises kontekstis kahekesi olles, Võime näha, et traditsiooniline kristlik arusaam kihlumisest näeb seda otsusena, millel on kolm selgelt erinevat tahku - vaimulik, kogukondlik, isiklik.

- Vaimulik: Kihlumine on otsus Jumala ees. Kihlumises on oluline roll pastoril, kes rakendab oma vaimulikke tunnetusi ning langetab otsuse, kas ja kuidas sellega edasi liikuda. Tegu on praktikas olnud otsekui abielu eelversiooniga, mille lõpetamine on olnud selgelt taunitav (. Kihlumise üks osa on Jumalik selgus selle sammu õigsuses (nii pastori, koguduse kui kihlpaari poolt)
- Kogukondlik: Kihlumisel on selge kogukondlik mõõde. Kihlusest teavitatakse avalikult koguduse ees. Kihlaperioodil oodatakse tagasisidet teistelt koguduseliikmetelt, kelle võib olla vastuväiteid abiellumise suhtes. Kihlumise üks osa on kogukondlik heakskiit sellele otsusele.
- Isiklik: Kihlumise aluseks on kahe inimese vaheline armastusside, mida nad tahavad abieluks vormistada (Jumaliku selguse ning kogukondliku heakskiidu puhul).

---

³⁰ Vaimulikud talitused EEKBKL kogudustes, Osvald Tärk, Eesti EKB Liit 1998

³¹ Vaimulikud talitused EEKBKL kogudustes, lk 18

Vaadates kihlumise tähendust praeguste kristlike noorte seas, võime selgelt näha, kuidas kihlumisest on saanud eelkõige isiklik otsus³². Kogukondlik dimensioon on pea täiesti kadunud, mis on osaliselt kindlasti seletatav romantilise ning individualistliku maailmavaate levikuga. Sotsiaalmeedia platvormid on võtnud kantslilt üle kogukondliku teavituse vormi funktsiooni. Noorpaaridel on arusaam, mida võiks sõnastada järgmiselt: *“Meievaheline armastus on sügavalt isiklik ning me ei pea selle jaoks teistelt luba küsima!”*. Pastori roll on muutunud - enam pole ta kihluse heakskiitja ning väljakuulutaja, vaid heal juhul teda informeeritakse enne, kui teade kihlusest tehakse sotsiaalmeedia vahendusel teatavaks. Vaimulik dimensioon kihluses on ka kohandunud eelkõige isikliku selguse otsinguks noorpaari poolt. Seega võib tõdeda, et kristlik kihlumise praktika on viimaste aastate jooksul liikunud mittekristliku arusaama poole ning kihlumist nähakse eelkõige abieluettepaneku tegemise ning vastuvõtmisena.

2.4 Kokkuvõte

Abielu teoloogilisi aluseid käsitlevas peatükis olen püüdnud anda ülevaadet erinevatest abielu definitsioonidest ning sellest, kuidas kristlik arusaam abielust nendest erineb. Vaadates abielu kujunemist läbi ajaloo mõistame me selgemini ka aktuaalseid debatte selle kohta, kas ja kuidas peaks abielu mõiste järgmiste aastate jooksul avarduma. Lühidalt vaatlesime ka abielu eesmärki Piibli valguses. Samuti püüdsin välja tuua minu enda isikliku arusaama nende erinevate teemade kohta. Just isiklikust arusaamast ning teoloogilisest refleksioonist tulenevalt on lõputöö raames valminud töövihik “Valmistudes abieluks” kujunenud selliseks nagu ta on.

---

³² Põhineb isiklikul pastoraalsel kogemusel ning vestlusel teiste EKB liidu pastoritega

3. PÕHIOSA

3.1 Ülesehitus

Töövihik “Abieluks valmistudes” koosneb järgmistest osadest:

1. Loe ja rakenda

Selles osas pakun välja 10 printsiipi, mis aitavad luua abielu jaoks tugevat vundamenti.

Suhte tugeva aluse loomiseks võiks muidugi välja pakkuda kümneid erinevaid nõuandeid ja nõnda olen lähtunud subjektiivsetest eelistustest. Käsitlemist leidvad printsiibid olen koondanud erinevatest abieluteemalistest raamatutest³³ ning samuti isiklikust nõustamisalasest praktikast.

2. Vasta ja aruta

Töövihiku mahust enamuse moodustavad testid ning küsimustikud, mis on jaotatud üheksasse suuremasse teemagruppi (nt. seksuaalsus, vaimulik lähedus, konfliktide lahendamine, jne). Igas teemas on noorpaarile läbimiseks mõeldud 2-3 küsimustikku. Mõlemad suhte osapooled vastavad küsimustele individuaalselt ning hiljem arutavad ühiselt vastuseid. Kindlasti ei suuda väljapakutud testid käsitleda neid teemasid lõpuni ning pigem loovad platvormi edasisteks aruteludeks. Samuti võib vastuseid arutades kerkida esile vajadus kaasata neutraalne kolmas osapool, kes aitaks esilekerkinud probleemidest väljapääsu leida.

Testide koostamisel olen ideede saamiseks kasutanud mitmeid läbi aastate kogutud materjale:

- läbitud suhtekoolitused³⁴ ja abielukonverentsid³⁵
- abielueelse nõustamise materjalid³⁶

---

³³ Eelkõige toetusid materjalidele raamatust: 10 Ways to Improve Your Marriage Before It Starts, Jim Burns&Doug Fields, Home Word, Azusa Pacific University, E-book

³⁴ Suhteseminarid “Tahan sind hoida!”, Karita ja Meelis Kibuspuu, EKN ja Kolm Talenti OÜ, 2012

³⁵ Josiah Venture 2010, 2013 ja 2016 abielukonverentsid “Back to the Garden”

³⁶ Struktuuri loomisel oli kõige kasulikum abimaterjal: Jim Burns and Doug Fields, Getting Ready for Marriage: A Practical Road Map for Your Journey Together (Colorado Springs, CO: David C Cook, 2014)

- paarisuhetest rääkivad raamatud^{37 38}

3. Praktilised abivahendid

Töövihiku viimase osa moodustavad praktilised ideed, mida noorpaarid saavad kasutada nii enne kui peale abiellumist. Siit võib leida praktilisi ideid *date night*-de jaoks ning samuti lõbusamaid ning tõsisemaid teemasid, mida kahekesi koos väljas käies arutada.

Väljapakutud ideed pärinevad praktilisest uurimusest, mille viisin läbi 25 paariga enda tutvusringkonnas. Palusin neil kirjeldada oma praktikast lähtuvalt seda, kuidas nemad leiavad aega teineteisega veetmiseks ning mida nad siis ühiselt teevad. Paaride valikul lähtusin järgmistest kriteeriumitest:

- paaril peab olema pühendumisega püsisuhe. Enamus valimis olnud paaridest olid ametlikus abielus, kuid oli ka neid kes olid pikaajases registreerimata püsisuhtes
- püsisuhte kestus vahemikus 2-10 aastat
- püsisuhe on (subjektiivset hinnangut kasutades) “õnnelik”

Töövihiku kolmandas osas on ka mõned praktilised ideed, kuidas näidata oma kaasale armastust sellisel viisil, et ta sellest aru saab³⁹. Samuti võib sealt leida kristlike paarinõustajate kontaktandemeid kriisiolukordade jaoks ning soovituslikku kirjandust edaspidiseks lugemiseks.

Töövihiku erinevad osad on iseseisvad ning ei moodusta väga tugevalt seotud tervikut. See on teadlik taotlus, kuna sihtgrupp on väga erinev nii oma tausta kui vajaduste poolest. Seega võivad mõned kihlapaarid saada kasu kogu töövihiku kui terviku läbitöötamisest ning samas teised leiavad ainult teatud osad sellest olevat enda suhte jaoks relevantse.

Lõputöö kirjutamise käigus olen juba näinud vajadust koostada töövihikust peagi ka teine trükk. Selleks on aga esmalt vaja koguda materjale kasutanud pruutpaaridelt ja nõustajatelt tagasisidet ning teha siis sellele vastavad muudatused.

---

³⁷Armastuse viis keelt, Gary Chapman, 2014, Allika kirjastus

³⁸ You and Me Forever, Francis&Lisa Chan, 2014, Claire Love Publishing

³⁹ “Tahan sind hoida!”, Karita ja Meelis Kibuspuu, EKN ja Kolm Talenti OÜ, 2012

3.2 Protsessi kirjeldus

Töövihik “Valmistudes abieluks” esindab kristlikke väärtushinnanguid ning arusaama abielust, olles samas suunatud ka mittekristlastest sihtgrupile. Sellest tulenevalt tekivad nii mitmed võimalused kui ka piirangud. Materjali koostamisel püüdsin silmas pidada järgmiseid alltoodud piiritlevaid ja/või suunavaid põhimõtteid.

Keelekasutus

Keelekasutuses olen püüdnud hoida lihtsat ning arusaadavat tooni. Eesmärgiks on olnud, et kirjutatu oleks arusaadav ka inimesele, kel puudub senine kokkupuude kristliku keeleruumiga.

Piibli kirjakohtad

Piibli kirjakohtade kasutamist ning nendele viitamist on pigem vähe kui palju. Taaskord olen lähtunud arusaadavuse printsiibist - materjal põhineb kristlikul väärtuspõhjal, kuid esimest korda piibli kirjakohtade lühenditega kokkupuutuvalle lugejale on need pigem segadust tekitavad kui abistavad.

Vaimulik lähedus

Abiellumine ning selleks valmistumine on üks periood inimese elus, mil ta mõtestab ümber oma identiteeti (“minast” saab “meie”). Kõik sellised minapildi muutumise hetked on ajaks, mil inimene on vaimulikele teemadele rohkem avatud kui tavaliselt. Kasutamaks ära sellist soodsat aega sihtgrupi eludes, on töövihiku erinevates osades (1.8 Ära unusta vaimulikku lähedust, 2.8 Vaimulik lähedus) toodud välja vaimuliku läheduse olulisus ning ka praktilised sammud selle saavutamiseks.

Evangeeliumi esitus

Töövihiku osas 2.8.3 (Mis on evangeelium) on toodud kokkuvõtte evangeeliumi sisust ning olemusest. Kuigi tegu pole otseselt tavapäraselt abielueelse nõustamise materjalide hulka kuuluvaga, on see lisatud neid lugejaid silmas pidades, kellel on konkreetsem huvi ja valmisolek astuda vaimulikul teekonnal järgmine sisuline samm.

Kriisiabi

Ideaalis näen, et töövihik “Abieluks valmistudes” ei ole kasutusel ainult abieluks ettevalmistamise perioodil vaid oleks pigem materjal, mille juurde ikka ja jälle tagasi pöördutakse. Püsisuhted võivad võtta vahetevahel väga ootamatuid pöördeid, seda hoolimata sellest, kui hästi me arvame end olevat kõigeks ettetulevaks valmistunud. Juhuks, kui suhe hakkab kraavi kiskuma, olen lisanud materjali hulka ka kristlike suhte- ning paarinõustajate kontaktandmed (Karita Kibuspuu, Karmen Maikalu). Samuti palun ma kõigil paaridel, keda ma olen laulatanud, enne lahutuse sisseandmist kindlasti minuga ühendust võtta.

3.3 Töövihik “Valmistudes abieluks”

Terve materjal on ära toodud lisas 1. Töövihiku sisukord teemapeatükkide kaupa on järgmine:

I OSA: Loe ja rakenda	4
1. VÕTA AEG IGAPÄEVASEKS SUHTLEMISEKS	7
2. SAA MAAILMATASEMEL KUULAJAKS	7
3. TEGELE VIHAGA	8
4. 1+1=1	8
5. TALITSE OMA KEELT	9
6. JÄTKAKE DATE NIGHT' IDEL (KOHTINGUTEL) KÄIMIST	9
7. EHITA ABIELULE TUGISÜSTEEM	10
8. ÄRA UNUSTA VAIMULIKKU LÄHEDUST	10
9. KÕIK PROBLEEMID POLE LAHENDATAVAD	11
10. RAHALISTE KONFLIKTIOHTUDE VÄLJASELGITAMINE	11
OSA II: Vasta ja aruta	13
1. KAS OLETE ABIELUKS VALMIS	14
2. ABIELU KÄSIKIRJA KOOSTAMINE	18
3. SUGULASED: SA ABIELLUD TERVE PEREGA	23
4. SUHTLEMINE	27
5. KONFLIKTID	33
6. FINANTSID: PARIMAD ASJAD POLE RAHAS MÕÕDETAVAD	41
7. SEKSUAALSUS: ALASTI TÕDE	46

8. VAIMULIK LÄHEDUS	48
9. UUESTI ABIELLUMINE JA EELNEVAD SUHTED	50
III OSA: Praktilised Abivahendid	54
50 LÕBUSAT IDEED MIDA TEHA KOHTINGUTEL	55
50 KÜSIMUST DATE NIGHT'IDE JAOKS	58
5 ARMASTUSE KEELT NING MÕNED PRAKTILISED IDEED	60
KRIISIABI	61
SOOVITATAV LUGEMINE EDASPIDISEKS	62

4. KOKKUVÕTE

Oma igapäevases praktikas puutun kokku paljude noorte inimestega, kes soovivad astuda abiellu. Olen näinud selget vajadust materjalide järele, mida saaks kasutada abielueelses nõustamises ning mis oleks relevantseid nii kristlikust kui mittekristlikust taustast tulevatele noortele.

Abielu teoloogilisi aluseid käsitlevas peatükis püüdsin anda ülevaadet erinevatest abielu definitsioonidest ning sellest, kuidas kristlik arusaam abielust nendest erineb. Vaadates abielu kujunemist läbi ajaloo mõistame me selgemini ka aktuaalseid debatte selle kohta, kas ja kuidas peaks abielu mõiste järgmiste aastate jooksul avarduma. Kõige selle juures on oluline mõista seda, mis on abielu eesmärk Piibli valgel. Isiklikust teoloogilisest arusaamast ning refleksioonist tulenevalt on lõputöö raames valminud töövihik “Valmistudes abieluks” kujunenud selliseks nagu ta on.

“Valmistudes abieluks” sihtgrupiks on nii kristlastest kui mittekristlastest kihlapaarid. Töövihiku eesmärgiks on luua tugev ja püsiv vundament abieluks, võimaldaks kihlapaaril teha iseseisvalt tööd oma püsisuhte kallal.

Töövihik koosneb kolmest osast:

1. Loe ja rakenda: 10 printsiipi, mis aitavad rajada abielu jaoks tugevat vundamenti
2. Vasta ja aruta: küsimustikud ning testid, mis on jaotatud üheksasse teemagruppi.
3. Praktilised abivahendid: ideed ja küsimused *date night*'ide jaoks, kokkuvõtte viiest erinevast armastuse keelest, kriisiabi.

Töövihikut ette valmistades oli eesmärgiks, et tegu oleks materjalidega, mida kasutatakse aktiivselt abieluks ettevalmistamise perioodil ning mille juurde ikka ja jälle tagasi pöördutakse, kui suhtes kerkivad esile mingid takistused ja probleemid. Sellest tulenevalt on materjali võimalik läbida valikuliselt ning suvalises järjekorras.

Töövihikut koostama hakates oli eesmärk suunata see eelkõige mittekristlastest sihtgrupile. Tagantjärele tõdedes peab tunnistama, et lõputöö raames valminud töövihik sobib kõige paremini nendele paaridele, kes pole liialt pikalt enne abiellumist koos elanud (hoolimata sellest, kas kristlased või mittekristlased). Kuna enamus mittekristlastest on aga abiellumise hetkeks päris pikalt koos elanud (keskmiselt 5-8 aastat), siis pole kõik käsitletavad teemad nende jaoks enam piisavalt aktuaalsed ning relevantssed. Töövihiku kolmas osa, Praktilised abivahendid, omab relevantssust aga kõigile paaridele, hoolimata kui kaua nad koos on olnud.

Juba praegu on näha vajadus teha töövihikust uus redigeeritud trükk. Selleks tuleb esmalt koguda tagasisidet nendelt paaridelt, kes on töövihiku läbi töötanud. Käesoleva suve jooksul on kavas kinkida “Abieluks valmistudes” vähemalt 60-le kihlapaarile. Kingitusega koos käib palve anda hiljem tagasisidet selle kohta:

- mis oli kasulik ja mis mitte
- mis jäi segaseks
- mille lisamisest oleks tervikut silmas pidades kõige rohkem kasu

Loodetavasti leiab töövihik “Abieluks valmistudes” oma koha ka pastorite ja nõustajate töövahendite hulgas. Kindlasti on ka sellelt sihtgrupilt tulemas palju konstruktiivset tagasisidet.

Kui läbi loodud materjalide saab mõni abielu rajatud tugevamale alusele, mõni lagunev suhe taastatud, mõni inimene leiab isikliku suhte Jeesusega, siis on käesolev lõputöö oma eesmärgid kuhjaga täitnud. Saagu Jumala nimi austatud läbi selle, mis sai kirja pandud ja ka läbi selle, mis jäi kirja panemata!

KASUTATUD KIRJANDUS

1. Sexual Ethics: An Evangelical Perspective, Stanley J. Grenz, Westminster John Knox Press, 1997
2. Piibli õpetus EKB Liidu kogudustes, <http://ekkleisia.ee/vana/elu/pm.htm>
3. KIRETU STATISTIKA: Eestis kestab abielu keskmiselt 12 aastat, Delfi.ee, <http://www.delfi.ee/news/paevauudised/eesti/kiretu-statistika-eestis-kestab-abielu-keskmiselt-12-aastat?id=71272279>
4. Suhteseminarid “Tahan sind hoida!”, Karita ja Meelis Kibuspuu, EKN ja Kolm Talenti OÜ, 2012
5. Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine, Wayne Grudem, Inter-Varsity Press, 1995
6. 10 Ways to Improve Your Marriage Before It Starts, Jim Burns&Doug Fields, Home Word, Azusa Pacific University, E-book
7. Jim Burns and Doug Fields, Getting Ready for Marriage: A Practical Road Map for Your Journey Together (Colorado Springs, CO: David C Cook, 2014)
8. Josiah Venture 2010, 2013 ja 2016 abielukonverentsid “Back to the Garden”
9. Armastuse viis keelt, Gary Chapman, 2014, Allika kirjastus
10. You and Me Forever, Francis&Lisa Chan, 2014, Claire Love Publishing
11. Mehed on Marsilt, naised Veenuselt, John Gray, 2014, Hea Lugu
12. From This Day Forward, Craig&Amy Groeschel, 2014, Zondervan
13. The Meaning of Marriage, Timothy&Kathy Keller, Dutton, 2011
14. Perekonnaseadus, 3.ptk, §15, <https://www.riigiteataja.ee/akt/13330603>
15. Kõiges su kõrval, J.John, 2003, Milton Keynes
16. Ettekanne abielust: Mida räägib UT abielust, Peeter Roosimaa, 2016
17. REL 2011: Vabaabielu populaarsus kasvab, Statistikaamet, 2013, http://www.stat.ee/65349&parent_id=32784
18. Marriage, a History: How Love Conquered Marriage, Stephanie Coontz, Penguin Books, 2006

19. A History of the Wife, Marilyn Yalom, HarperCollins Publishers, 2001
20. What Is Marriage For, E.J.Graff, Beacon Press, 2004
21. How Marriage Changed Over Centuries, Steven Hey, [http://theweek.com/articles/475141/
how-marriage-changed-over-centuries](http://theweek.com/articles/475141/how-marriage-changed-over-centuries)
22. Church History in Plain Language, Bruce Shelley, World Publishing, 1995
23. Vaimulikud talitused EEKBKL kogudustes, Osvald Tärk, Eesti EKB Liit 1998

SUMMARY

It happens all too often with married couples. Two people get married to the love of their lives; and then when life gets in the way with work and bills and kids and all the rest, their marriage relationships are neglected. Because of all their other responsibilities, their relationships begin to drift. One day they look up and say, “What on Earth happened to us?” The drift created an ocean of distance with their spouse and they find that other pursuits, even other people, have captured their hearts. Their marriages are broken.

This is why I strongly believe that you need to proactively work to build a strong foundation now for your life together in the future. If you are willing to begin investing in your relationship today, you can start improving your marriage even before it starts! My thesis paper focused on the topic of helping engaged couples get ready for marriage. I created an interactive workbook “Preparing for Marriage” (“Abieluks valmistudes”) that is designed to address both christian and non-christian audiences.

“Preparing for Marriage” combines different materials and thematic sets of questions that are structured in the following pattern:

1. Read and Apply. 10 principles that you can put into practice right now that will make the foundation of your marriage stronger
2. Answer and Discuss. There are nine topics that are covered by different sets of questions and tests. Both parties are supposed to go through the tests separately and then discuss together the answers
3. Practical Ideas. 25 happily married couples gave practical/creative/fun ideas and questions for date nights.

The workbook is designed in a way that the couple can only use the material that seems to be relevant to their situation and discard the rest of the contents.

My prayer and hope is that God can use this simple tool to build strong marriages, fix broken relationships and enlarge His Kingdom in Estonia.